

Raport badawczy

LOSY ZAWODOWE ABSOLWENTÓW UNIwersytetu Jagiellońskiego COLLEGIUM MEDICUM

Wydział Lekarski
Kierunek Lekarski
Kierunek Lekarsko–Dentystyczny
Rocznik 2018/2019.

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM

SEKCJA DS. DYDAKTYKI I KARIER AKADEMICKICH CM

Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum
ul. Św. Anny 12
31-008 Kraków
tel.: 12 422 42 48

www: www.sdka.cm.uj.edu.pl
e-mail: dydaktyka.kariery@cm-uj.krakow.pl

Etapy przeprowadzania badania i wybór próby:

1. Okres realizacji projektu: marzec - kwiecień 2021 r.
2. Osobami badanymi byli absolwenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, którzy uzyskali absolutorium na kierunkach: Lekarskim i Lekarsko-Dentystycznym Wydziału Lekarskiego w roku akademickim 2018/2019.
3. Całkowita liczba absolwentów badanego rocznika to 311 osób. Wszystkie osoby wypełniły deklarację dotyczącą udziału w badaniu. Z tej grupy 275 osób wyraziło gotowość na udział w badaniu (w tym 223 osoby z kierunku Lekarskiego oraz 52 osoby z Lekarsko-Dentystycznego), natomiast 26 osób odmówiło udziału w badaniu.
4. Ostateczna liczba osób, którym przesłano ankietę wyniosła 275 osób.
5. Ankietę wypełniły łącznie 93 osoby, w tym 81 absolwentów kierunku Lekarskiego oraz 12 absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego. Zwrotność wyniosła 33,81% w odniesieniu do wszystkich ankiet przesłanych przez absolwentów obu kierunków.
6. Powody braku kompletnego operatu do badania pełnego to niewypełnienie przez absolwenta formularza zgody na udział w badaniu, odmowa udziału w badaniu, lub niejednoznaczne określenie swojej decyzji o zgodzie na udział w badaniu, a także problemy techniczne.

Wprowadzenie

Głównym celem prowadzenia badań losów zawodowych absolwentów jest analiza oraz spójny w czasie monitoring zatrudnienia i sytuacji zawodowej osób, które ukończyły studia w UJ CM. Badanie ma także na celu ocenę przydatności w pracy zawodowej kompetencji nabytych przez osoby badane w trakcie studiów. Uzyskiwane dane wykorzystywane są również w procesie ewaluacji i podwyższania jakości programu oraz oferty dydaktycznej UJ CM.

Podstawowym sposobem wykorzystania informacji zebranych w ramach badania losów zawodowych absolwentów jest przygotowanie raportu zawierającego wyniki i wnioski badawcze. Raport ten jest publikowany na stronie internetowej w sposób ogólnodostępny. Finalne raporty są ponadto prezentowane Dziekanom Wydziałów UJ CM celem wyciągnięcia wniosków, które mogą wpłynąć na doskonalenie jakości kształcenia.

Monitoring ścieżki zawodowej absolwentów Collegium Medicum był uprzednio prowadzony przez Biuro Karier UJ CM, a od 2011 r. należy do zadań Sekcji ds. Dydaktyki i Karier Akademickich CM. Prezentowaną edycję badania losów zawodowych absolwentów zrealizowano we współpracy z Biurem Karier UJ w zakresie wykorzystania platformy badawczej SPSS Data Collection. Udział jednostki UJ w prowadzeniu badania obejmował następujące elementy:

- Udostępnienie infrastruktury informatycznej, tj. serwera oraz łącza internetowego umożliwiającego zbieranie danych.
- Dostosowanie bazy respondentów do wymogów badania.
- Wprowadzenie oraz aktywację i wysyłkę kwestionariusza on-line do osób badanych.
- Zgromadzenie danych i przekazanie danych do UJ CM celem opracowania wyników.

Metoda badania

Poniżej przedstawiono metodykę prowadzonego badania, w tym opis osób badanych oraz harmonogram zbierania danych w ramach aktualnej edycji programu monitoringu sytuacji zawodowej absolwentów Wydziału Lekarskiego UJ CM. Do badania zakwalifikowano wszystkich absolwentów, którzy uprzednio wyrazili zgodę na wzięcie udziału w badaniu. Sondaż metodą CAWI z wysyłką drogą elektroniczną zaproszenia wraz ze spersonalizowanym łączem do kwestionariusza zaplanowano na okres od marca do kwietnia 2021 roku. Zgodnie z planem, w tym czasie kwestionariusz otrzymali absolwenci kierunku Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego. W przypadku braku podjęcia przez absolwentów aktywności w wypełnianiu kwestionariusza, w określonych odstępach wysyłano do nich wiadomość z przypomnieniem o uczestnictwie w badaniu. Przy dalszym braku reakcji, nawiązywano z osobami badanymi kontakt telefoniczny z prośbą o wypełnienie kwestionariusza. W Tabeli 1 podsumowano terminy działań związanych ze zbieraniem danych oraz monitorowaniem zwrotów, począwszy od otwarcia dostępu do kwestionariusza i wysłania zaproszenia do jego wypełnienia, a skończywszy na wysyłce podziękowania za uczestnictwo w badaniu i zakończeniu zbierania danych.

Tabela 1. *Harmonogram zbierania danych.*

Lp	Zadanie	Data
1.	Rozpoczęcie badania - zaproszenie	05.03.2021
2.	Pierwsze przypomnienie	12.03.2021
3.	Drugie przypomnienie	26.03.2021
4.	Trzecie przypomnienie	02.04.2021
5.	Zamknięcie badania - podziękowanie	06.04.2021
6.	Kontakt telefoniczny	15.03 - 01.04.2021

Osoby badane

Niniejszy raport opisuje wyniki badania sytuacji zawodowej absolwentów kierunku Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego Wydziału Lekarskiego w 6 miesięcy po zakończeniu obowiązkowego stażu oraz zdaniu LEK w przypadku absolwentów kierunków Lekarskiego oraz LDEK w przypadku kierunku Lekarsko-Dentystycznego. Tym samym badaniem objęto absolwentów kierunku Lekarskiego oraz Lekarsko-Dentystycznego z rocznika 2018/2019. Ze względu na konieczność dopełnienia wymogu formalno-prawnego wynikającego z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych, w badaniu biorą udział osoby, które uprzednio wyraziły zgodę na gromadzenie, wykorzystanie i przetwarzanie ich danych osobowych. W tym celu absolwenci otrzymali odpowiedni formularz, umożliwiający złożenie stosownego oświadczenia decyzji o zgodzie na udział w badaniu lub jej braku. Formularze były dostarczane absolwentom, następnie zbierane i gromadzone przez pracowników dziekanatu Wydziału Lekarskiego.

W tabeli 2 ujęto podsumowanie decyzji o udziale w badaniu absolwentów kierunków Lekarskiego oraz Lekarsko-Dentystycznego z rocznika 2018/2019 według ukończonego kierunku studiów.

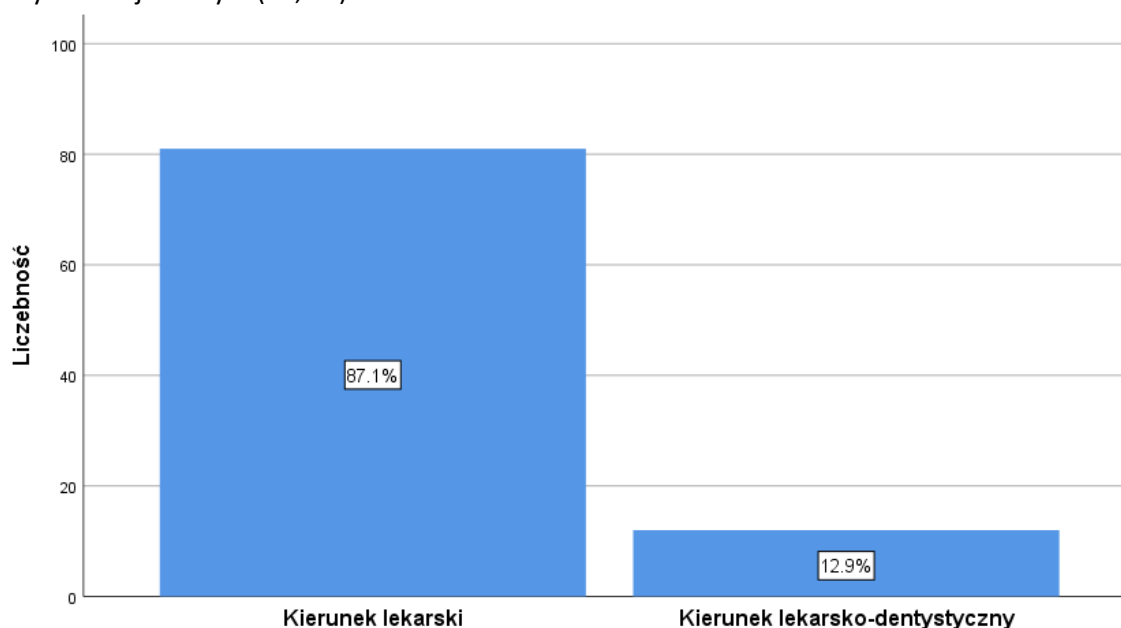
Tabela 2. *Zestawienie ilości poprawnych deklaracji zebranych od absolwentów; rozkład decyzji o udziale w badaniu wśród poprawnych deklaracji; ilości ankiet przesłanych oraz wypełnionych, wraz ze*

stopą zwrotu. Rozkłady sporządzono dla absolwentów kierunków Lekarskiego oraz Lekarsko-Dentystycznego na Wydziale Lekarskim dla rocznika 2016/2017.

Nazwa kierunku	Liczba absolwentów	Liczba formularzy	Formularze NIE	Formularze TAK	Zebrane formularze do Formularzy TAK (%)	Wypełnione ankiety przez respondentów	Wypełnione ankiety przez respondentów w (%)
Kierunek Lekarski - stacjonarne	203	203	15	178	87,68%	67	37,64%
Kierunek Lekarski - niestacjonarne	53	53	8	45	84,90%	14	31,11%
Kierunek Lekarsko - dentystyczny stacjonarne	40	40	2	38	95,00%	10	26,32%
Kierunek Lekarsko - dentystyczny - niestacjonarne	15	15	1	14	93,33%	2	14,29%
Razem	311	311	26	275	88,42%	93	33,81%

Wyniki

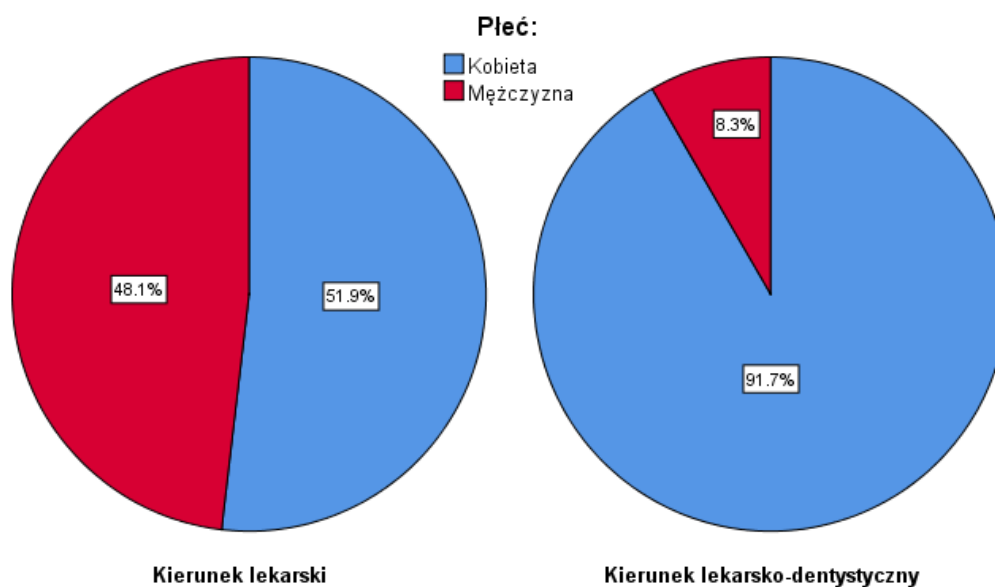
Spośród absolwentów obu kierunków Wydziału Lekarskiego, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu oraz udostępnili dane teleadresowe umożliwiające nawiązanie kontaktu, uzyskane dane objęły 93 osoby. Spośród nich, 81 osób (87,10%) było absolwentami kierunku Lekarskiego, zaś 12 osób (12,90%) to absolwenci kierunku Lekarsko-Dentystycznego (Wykres 1). Przeważająca część badanych studiowała w trybie stacjonarnym (82,8%).

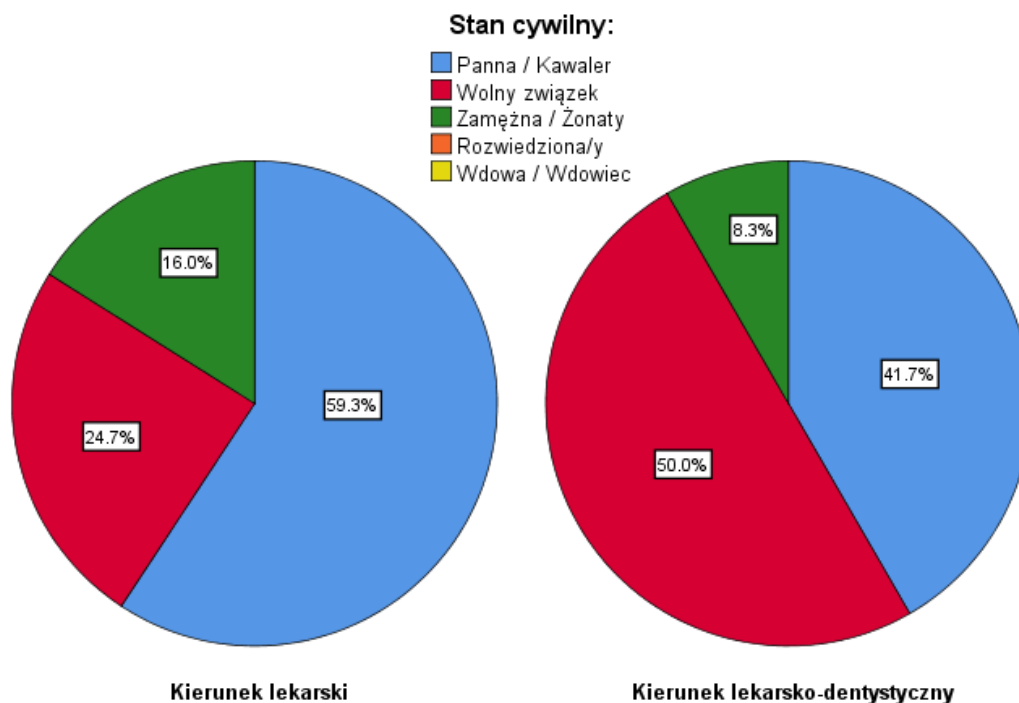
Wykres 1. Charakterystyka badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego pod względem ukończonego kierunku studiów (liczba osób oraz procent wszystkich badanych).

Podstawowe dane demograficzne badanych

Wśród badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego większość stanowiły kobiety (ogółem 57%), podobnie w podziale według ukończonego kierunku studiów (Wykres 2). 15,1% badanych to osoby zamężne, przeważają zaś osoby stanu wolnego (57%), co zostało zaprezentowane na Wykresie 3. Zdecydowana większość badanych osób nie posiada dzieci (89,2%).

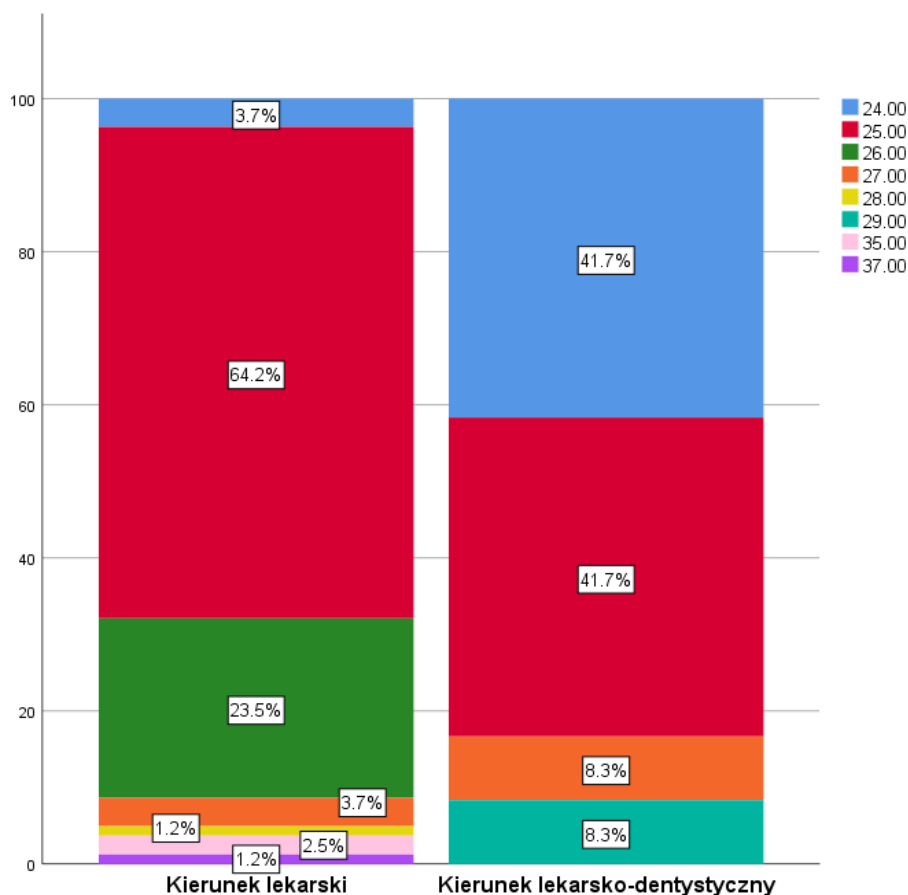
Wykres 2. Charakterystyka badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego pod względem płci według ukończonego kierunku studiów.

Wykres 3. Charakterystyka badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego pod względem stanu cywilnego według ukończonego kierunku studiów.

Wśród absolwentów kierunku Lekarskiego przeważającą część stanowiły osoby w wieku 25 lat (64,2%), 23,5% to osoby w wieku 26 lat, 3,7% w wieku 24 lat oraz tyle samo w wieku 27 lat, 2,5% w wieku 35 lat oraz po jednej osobie w wieku 28 oraz 37 lat.

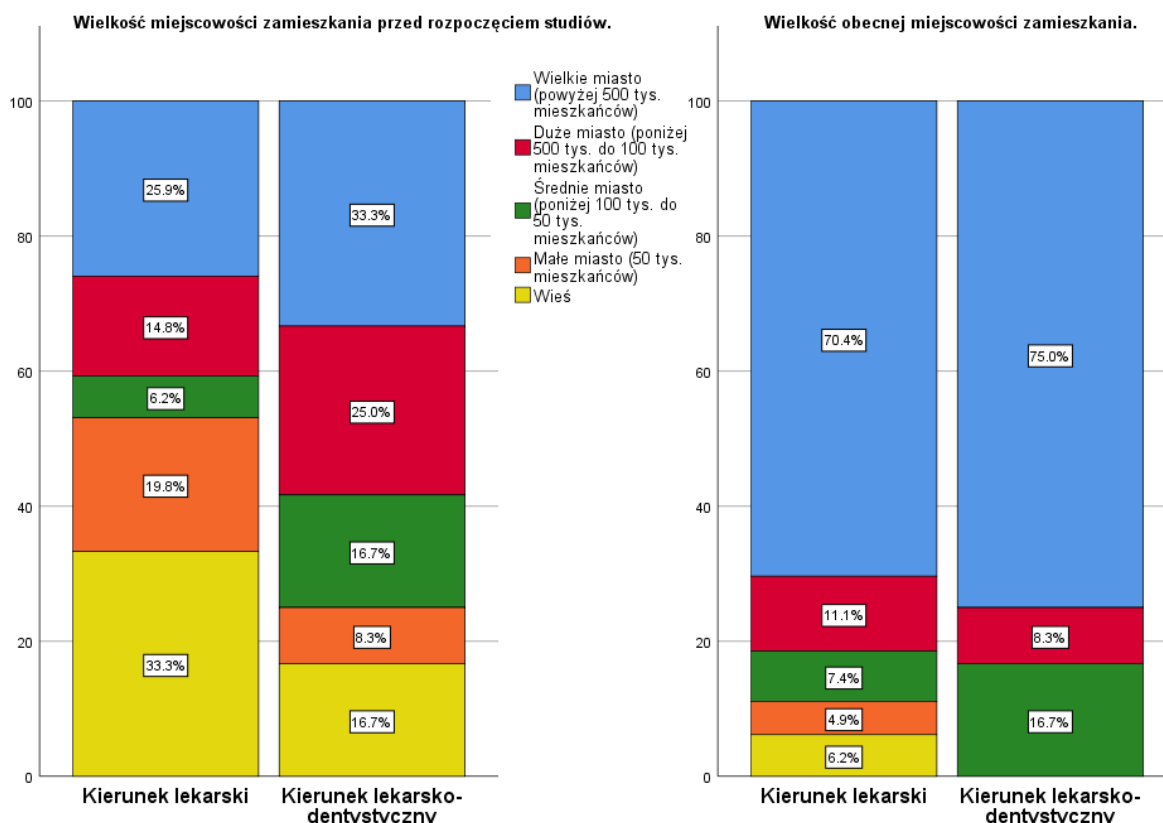
W przypadku absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego równy odsetek (41,7%) stanowiły osoby w wieku 24 oraz 25 lat, równy odsetek ogółu (8,3%) stanowili również 27- oraz 29-latkowie (Wykres 4).

Wykres 4. Struktura wieku badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego według ukończonego kierunku studiów.

Struktura minionego i obecnego miejsca zamieszkania absolwentów obu kierunków Wydziału Lekarskiego została przedstawiona na Wykresie 5. Wśród absolwentów kierunku Lekarskiego, największy odsetek – 33,3% badanych pochodził ze wsi, 25,9% z wielkich miast (powyżej 500 tys. mieszkańców), 19,8% z małych (< 50 tys.), zaś 14,8% osób z dużych (100-500 tys.) a 6,2% ze średnich miast (50-100 tys.). Rozkład obecnego miejsca zamieszkania absolwentów kierunku Lekarskiego uległ widocznej zmianie. Zmalał odsetek osób mieszkających na wsi, w małym lub dużym mieście (odpowiednio 6,2%, 4,9% i 11,1%), podczas gdy znacząco wzrósł odsetek osób mieszkających w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców (70,4%) oraz niewiele w średnich miastach (7,4%).

W przypadku absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego, najwięcej badanych pochodziło z wielkich miast (33,3%), 25% badanych z dużych miast, mniej z miast średnich i wsi (po 16,7%), najmniej zaś z miast małych (8,3%). Rozkład obecnego miejsca zamieszkania wskazywanego przez badanych absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego również uległ zmianie. Odsetek osób mieszkających w wielkim mieście wzrósł do 75%, w dużym mieście zmalał do 8,3%, w małym oraz na wsi zmalał do zera, zaś tych mieszkających w średnich miastach pozostał na tym samym poziomie.

Wykres 5. Miejsce zamieszkania przed rozpoczęciem studiów oraz obecne miejsce zamieszkania badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego według ukończonego kierunku studiów.

Wyszktałcenie rodziców

Badani absolwenci pochodzili w większości z rodzin, w których rodzice posiadali wykształcenie wyższe (60,2% w przypadku ojców, 69,9% w przypadku matek). Wśród ojców 2,2% policealne, 29,9% - średnie, 9,7% - zasadnicze zawodowe, 1 osoba miała wykształcenie gimnazjalne lub niższe. W przypadku matek, 9,7% miało wykształcenie policealne, 17,2% - średnie, 2,2%- zasadnicze zawodowe natomiast 1 osoba gimnazjalne lub niższe.

Motywacja wyboru kierunku studiów

Absolwenci Wydziału Lekarskiego zostali poproszeni o podanie głównego powodu, którym kierowali się przy wyborze ukończonego kierunku studiów. Tylko 5 osób udzieliło odpowiedzi na to pytanie wskazując jako główne motywy status społeczny, możliwości rozwoju, wysokie zarobki, stabilność zatrudnienia oraz własne zainteresowania i marzenia.

Działalności dodatkowe w czasie studiów

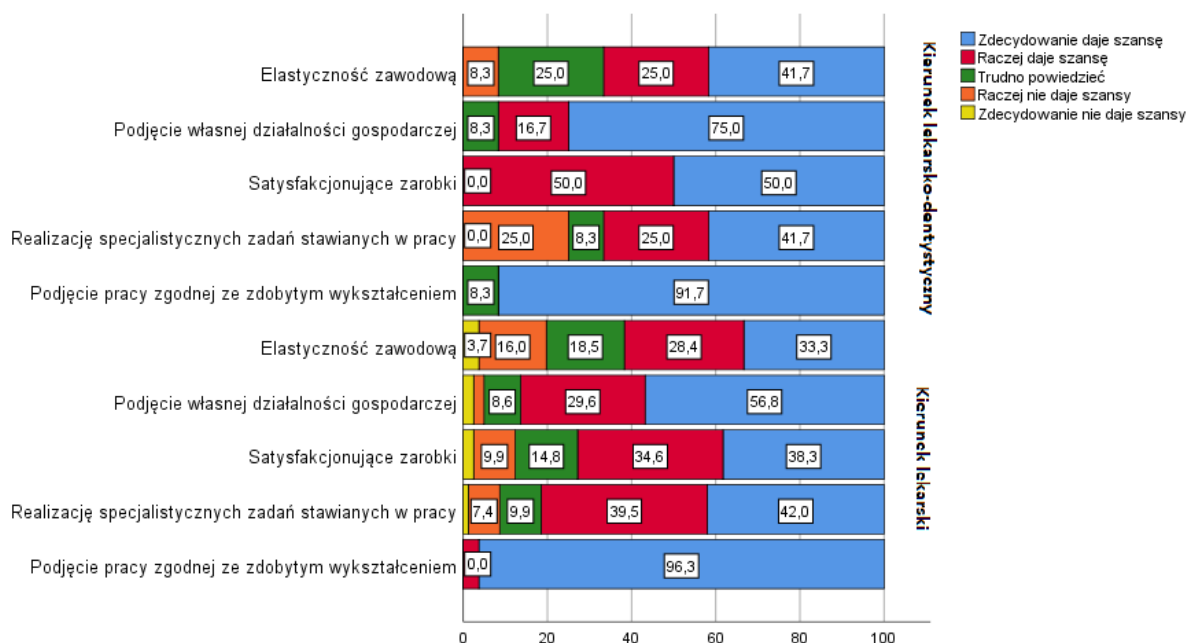
Spośród działalności dodatkowych podejmowanych w czasie studiów (jak działalność w kołach, klubach, organizacjach), ogółem 97,8% absolwentów Wydziału Lekarskiego przyznało, że nie podjęło się żadnej spośród aktywności wymienionych w ankiecie.

2,2% ankietowanych działało w Kole Naukowym/należało do studenckiego Towarzystwa Naukowego, 1 osoba zadeklarowała trenowanie w Akademickim Związku Sportowym.

Ocena perspektyw zawodowych

Badani zostali poproszeni o ocenę wybranych aspektów dotyczących perspektyw zawodowych w odniesieniu do ukończonego kierunku studiów. Niemal wszyscy absolwenci byli zgodni co do tego, że ukończone przez nich studia zdecydowanie dają szansę na podjęcie pracy zgodnej ze zdobytym wykształceniem (96,3% Lekarskiego i 91,7% absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego).

Absolwenci obu kierunków mieli względnie zbieżną opinię jeśli chodzi o satysfakcję z osiągniętych poprzez pracę zarobków. 72,9% absolwentów kierunku Lekarskiego oraz 100% absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego przyznali że ukończone przez nich studia zdecydowanie bądź raczej dają szansę na satysfakcjonujące zarobki. Pozostałe wyniki zostały przedstawione na Wykresie 6.

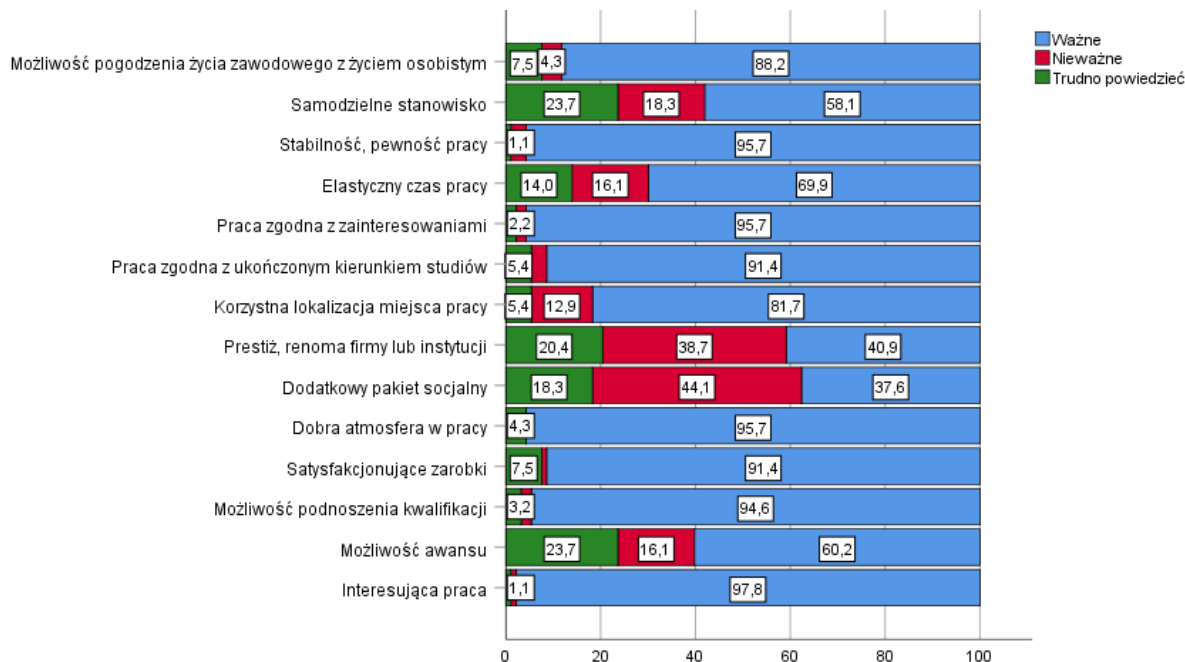

Wykres 6. Rozkład ocen wybranych pięciu aspektów perspektyw zawodowych w podziale względem ukończonego kierunku studiów.

Kryteria wyboru miejsca pracy

Najważniejszym kryterium wyboru zawodu przez absolwentów Wydziału Lekarskiego okazało się to, że praca jest interesująca (97,8% badanych), stabilna, zgodna z zainteresowaniami oraz dobrą atmosferą (95,7%), dająca możliwość podnoszenia kwalifikacji (94,6%), zgodna z ukończonym kierunkiem studiów (91,4%), a także wiążąca się z satysfakcjonującymi zarobkami (91,4%). Dla badanych istotna była także

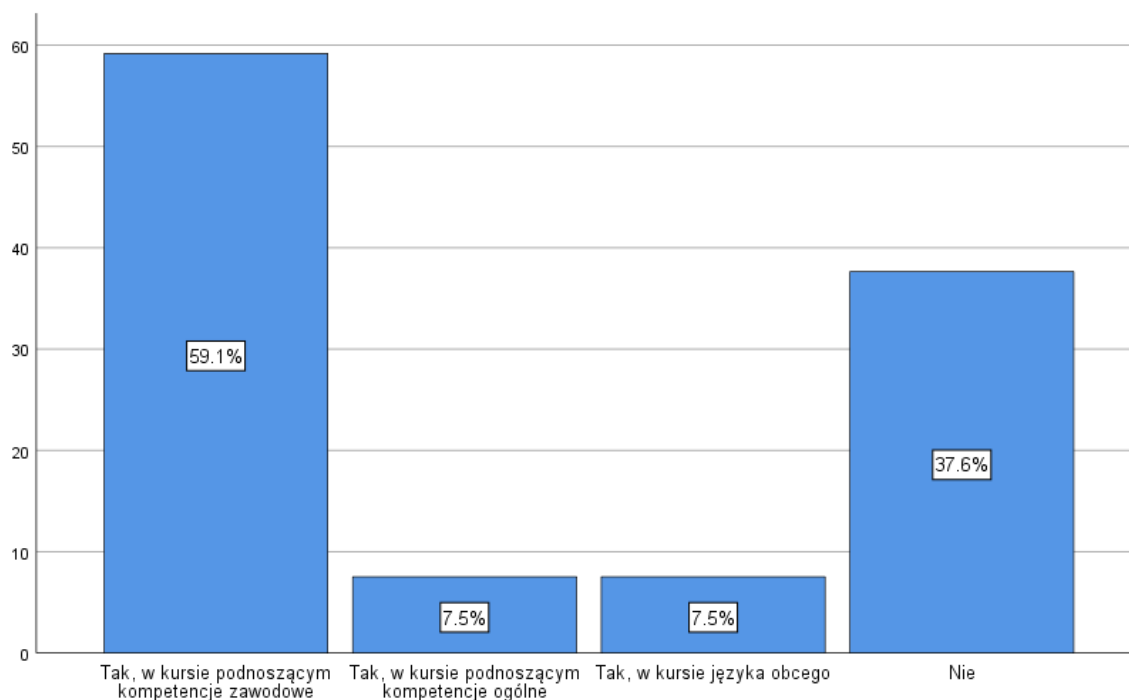
kwestia możliwości pogodzenia życia zawodowego z życiem osobistym (88,2%) oraz taki czynnik jak korzystna lokalizacja miejsca pracy (81,7%). Elastyczny czas pracy oraz samodzielne stanowisko okazały się ważne dla odpowiednio 69,9% oraz 58,1% respondentów. Możliwość awansu była ważna dla 60,2% absolwentów. Prestiż, renoma firmy lub instytucji oraz dodatkowy pakiet socjalny okazały się mało istotne (odpowiednio 40,9% oraz 37,6%). Wyniki przedstawiono na Wykresie 7.

Wykres 7. Rozkład ocen ważności kryteriów branych pod uwagę przy wyborze miejsca pracy przez absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Dodatkowe formy kształcenia

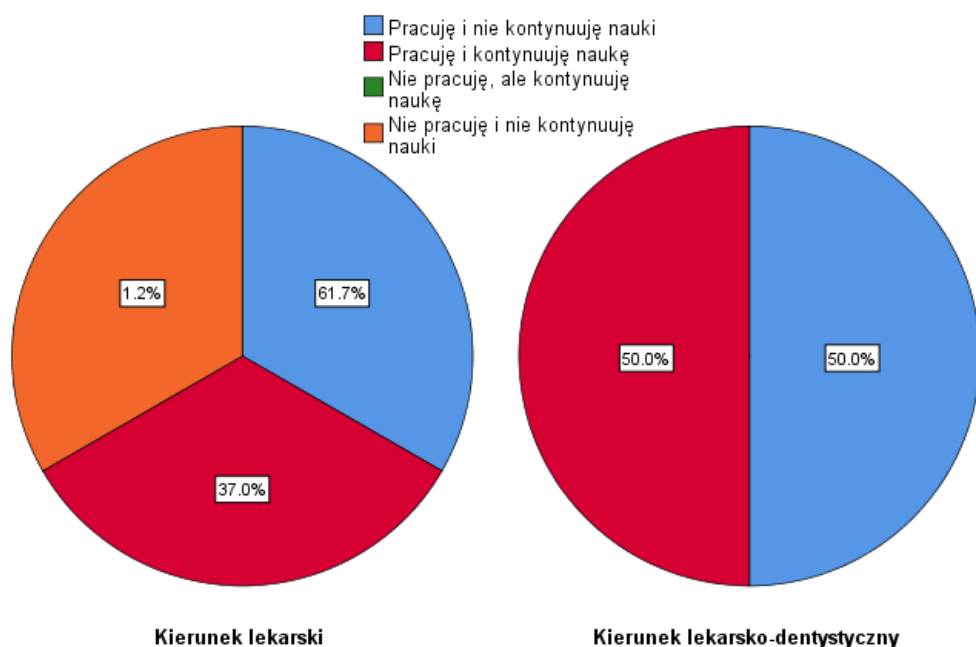
Znaczna część absolwentów obu kierunków Wydziału Lekarskiego wskazała na korzystanie z dodatkowych form kształcenia (Wykres 8). 59,1% absolwentów brało udział w kursach podnoszących kompetencje zawodowe. Niewielki odsetek absolwentów obu kierunków wskazywał również na korzystanie z kursów języków obcych (7,5%), oraz podnoszących kompetencje ogólne (7,5%). Duży odsetek absolwentów nie uczestniczył w żadnym kursie (37,6%).

Wykres 8. Korzystanie z dodatkowych form kształcenia przez absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Sytuacja zawodowa

łącznie 98,9% absolwentów Wydziału Lekarskiego pracuje (92 osoby), zaś 38,7% równocześnie pracuje i kontynuuje naukę. Jedna osoba nie pracuje i nie kontynuuje nauki. Szczegóły w podziale na ukończony kierunek studiów prezentuje Wykres 9.

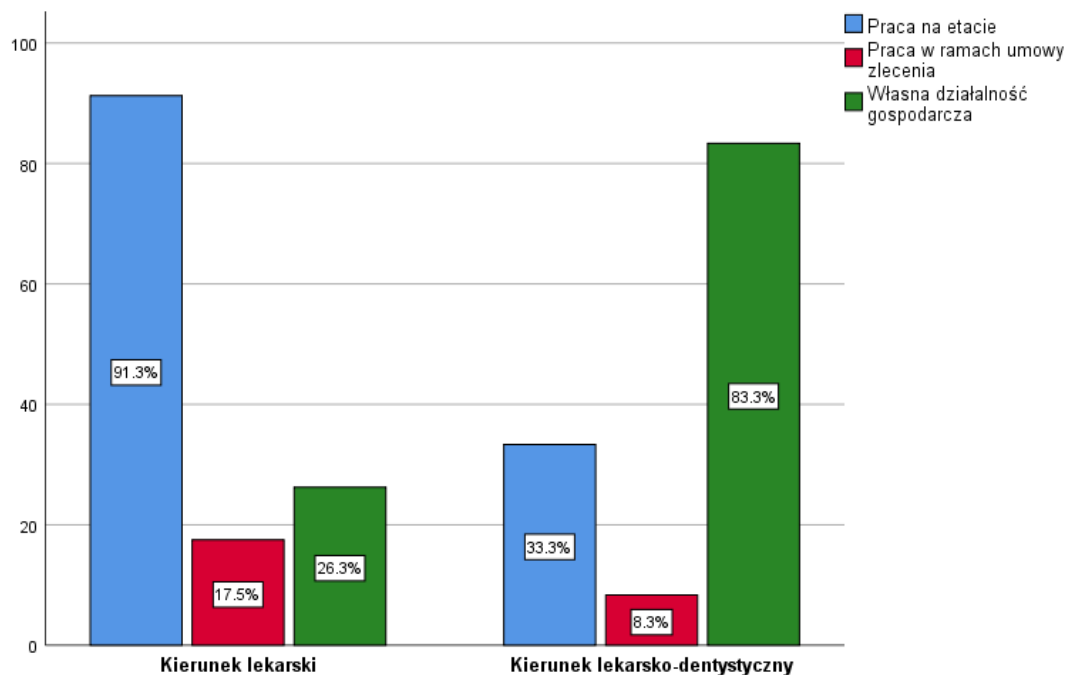

Wykres 9. Sytuacja zawodowa absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Na Wykresie 10 przedstawiono rodzaj zatrudnienia (główne źródło dochodów) absolwentów pracujących, rozróżniając pracę na etacie, pracę w ramach umowy zlecenia, prowadzenie własnej działalności gospodarczej oraz możliwe połączenia powyższych typów zatrudnienia.

Spośród absolwentów kierunku Lekarskiego łącznie 91,3% osób pracuje na etacie. 26,3% ankietowanych prowadzi własną działalność gospodarczą, a 17,5% pracuje w ramach umowy zlecenia. Absolwenci łączą wspomniane wyżej formy zatrudnienia.

Inaczej wygląda sytuacja zawodowa osób, które ukończyły kierunek Lekarsko-Dentystyczny. 33,3% osób pracuje na etacie, 8,3% w ramach umowy zlecenia, a 83,3% prowadzi własną działalność gospodarczą. Absolwenci łączą wspomniane wyżej formy zatrudnienia.

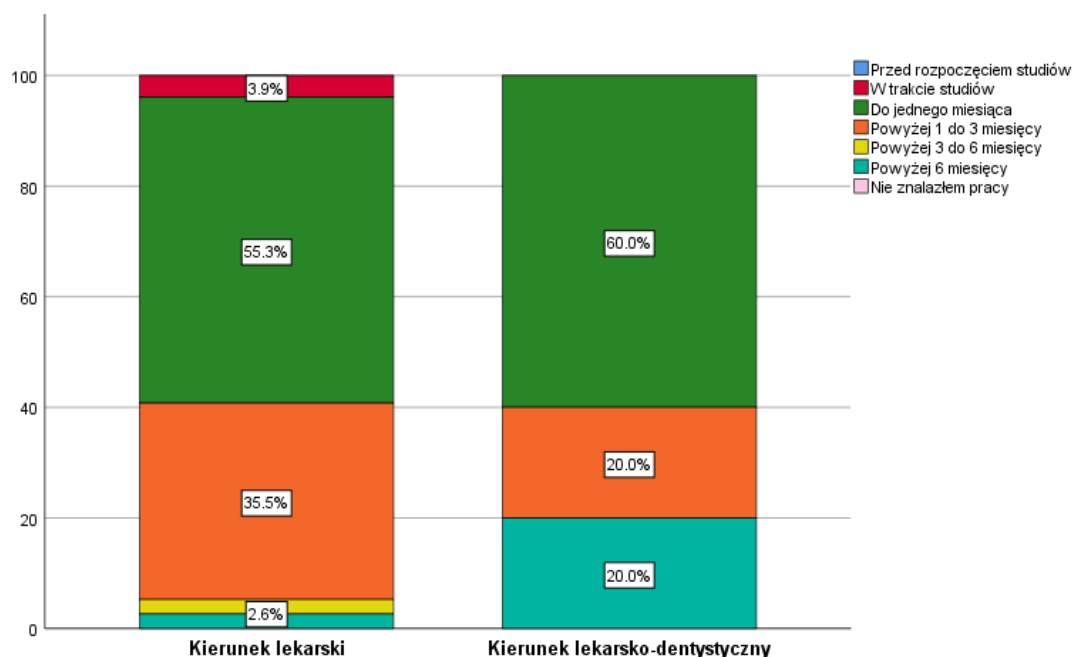
Wykres 10. Sytuacja zawodowa absolwentów Wydziału Lekarskiego – rodzaj zatrudnienia osób pracujących.

Osoby wykonujące pracę najemną

Spośród wszystkich pracujących absolwentów Wydziału Lekarskiego 81 osób pracuje najemnie (na etacie lub na umowę zlecenie). Wykres 11 przedstawia rozkład czasu, jaki osoby te potrzebowały na znalezienie pracy.

Większości absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego pracujących najemnie znalezienie pracy zajęło to do trzech miesięcy (80%) po ukończeniu studiów, 20% badanych znalazło pracę dopiero po 6 miesiącach.

W przypadku absolwentów kierunku Lekarskiego sytuacja wygląda nieco inaczej. Trzy osoby znalazły obecną pracę jeszcze w trakcie studiów, około 55,3% szukało jej krócej niż 1 miesiąc po ukończeniu studiów (lub odbyciu stażu/zdaniu egzaminu LEK). 35,5% absolwentów tego kierunku potrzebowało od 1 do 3 miesięcy na znalezienie pracy. Powyżej 3 do 6 miesięcy oraz powyżej pół roku, pracy szukało po dwie osoby.

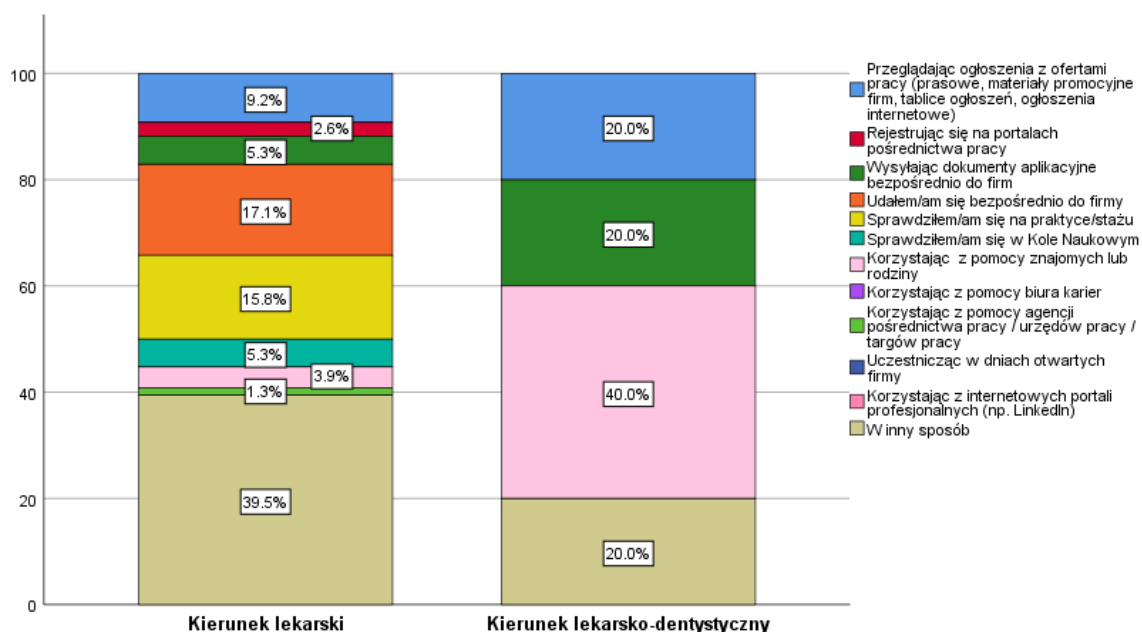

Wykres 11. Czas poszukiwania pracy przez absolwentów Wydziału Lekarskiego pracujących najmniej.

Każdy z badanych absolwentów pracujących najmniej miał wskazać główny sposób, w jaki znaleźli obecnie wykonywaną pracę. Odpowiedzi znacząco różnią się w zależności od ukończonego kierunku studiów, co zostało przedstawione na Wykresie 12.

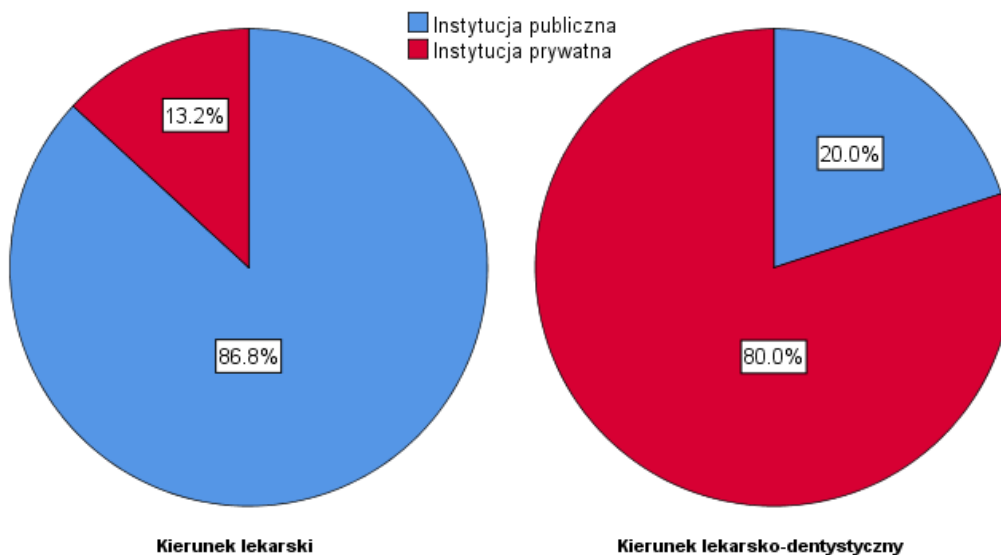
Absolwenci kierunku Lekarskiego jako główny sposób znalezienia pracy najczęściej wskazywali na inny sposób niż wymienione w ankiecie (39,5%, głównie poprzez program rezydentury). 17,1% absolwentów udało się bezpośrednio do firm, a 15,8% sprawdziło się na praktyce/stażu. 9,2% przeglądało ogłoszenia z ofertami pracy, a po 5,3% wysyłało dokumenty aplikacyjne do firm oraz korzystało z ofert targów pracy/ pośrednictwa pracy.

Duża część (40%) absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego jako główny sposób znalezienia pracy podała pomoc rodziny/znajomych. Po 20% znalazła ją przeglądając ogłoszenia, wysyłając dokumenty aplikacyjne do firm, bądź dostając się na specjalizację.

Wykres 12. Główne sposoby znalezienia obecnej pracy, wskazane przez pracujących najmniej absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Spośród wszystkich absolwentów Wydziału Lekarskiego, którzy pracują najmniej, 82,7% pracuje w instytucjach publicznych, zaś pozostali w instytucjach prywatnych. Wśród absolwentów kierunku Lekarskiego przeważająca część pracuje w instytucjach publicznych (86,8%), zaś spośród absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego taki charakter pracy ma tylko 20% respondentów (Wykres 13).

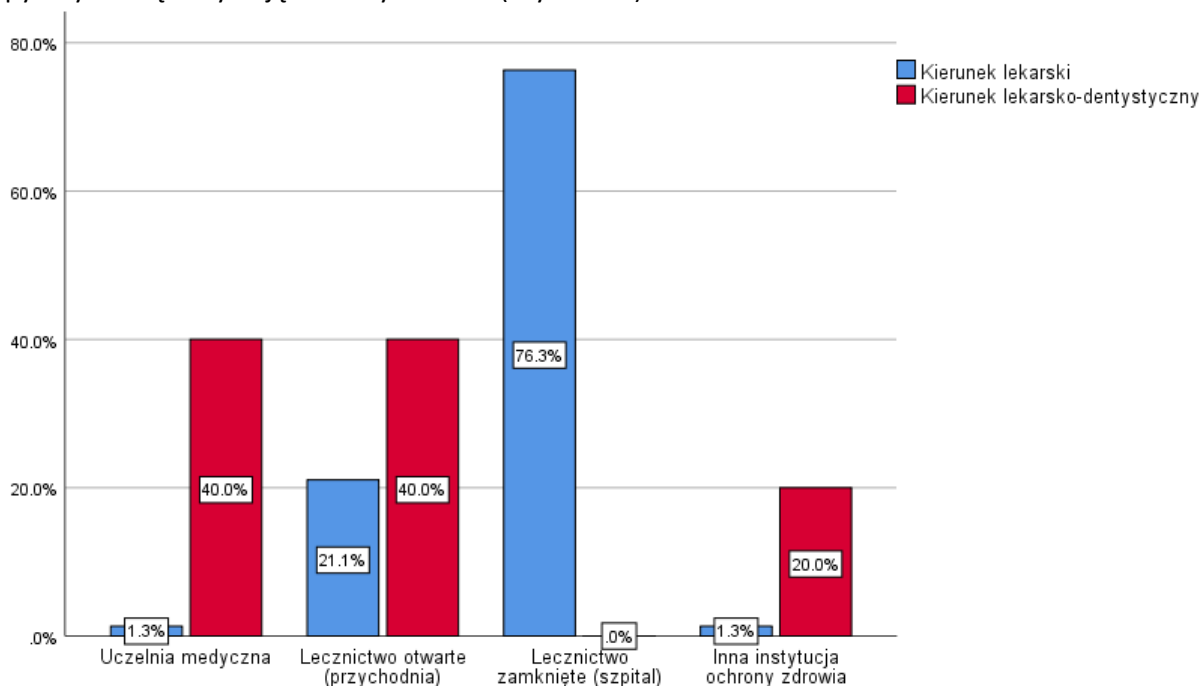

Wykres 13. Charakter instytucji, w których pracują absolwenci Wydziału Lekarskiego w podziale na ukończony kierunek.

Jeden absolwent Wydziału Lekarskiego pracuje obecnie za granicą (USA). Spośród absolwentów pracujących najmniej w Polsce, w województwie małopolskim pracuje 61 osób, w śląskim 6 osób,

w podkarpackim 5 osób, w świętokrzyskim, dolnośląskim i lubelskim po 2 osoby. Pracę w województwie mazowieckim, opolskim i pomorskim podjęło po 1 osobie.

Pytani o branżę w jakiej pracują, absolwenci kierunku Lekarskiego w przeważającej większości wskazywali lecznictwo zamknięte (szpitale) – 76,3%, zaś lecznictwo otwarte (przychodnie) wskazało tylko 21,1%. Zupełnie inaczej wygląda to w przypadku absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego – po 40% absolwentów wskazało na uczelnie medyczne oraz lecznictwo otwarte, a co piąty pytany – inną instytucję ochrony zdrowia (Wykres 14).

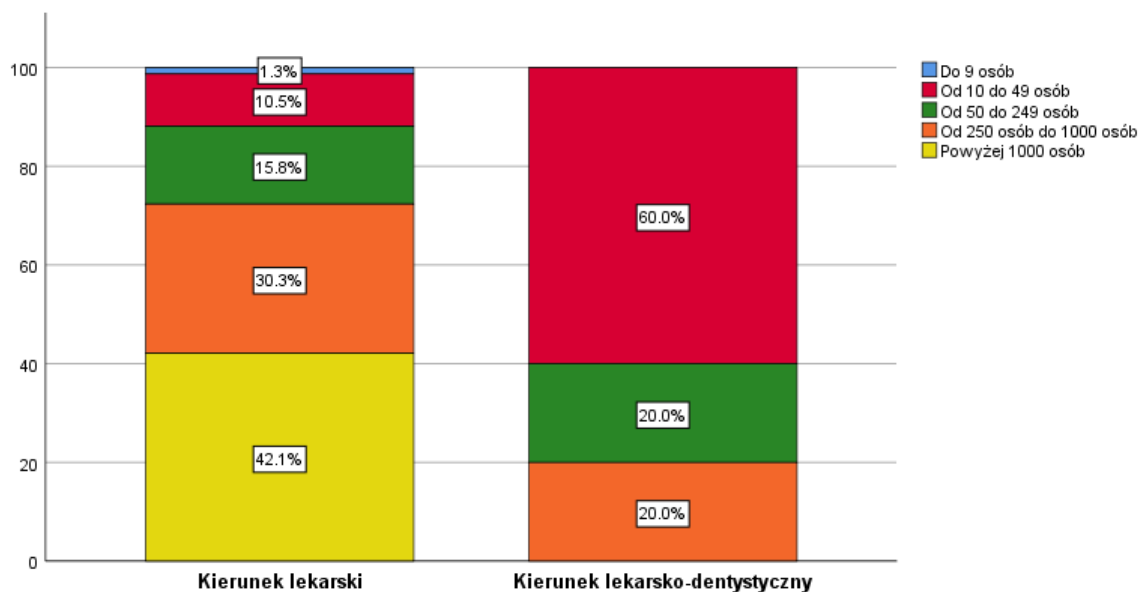

Wykres 14. Branże, w jakich pracują absolwenci Wydziału Lekarskiego.

Wielkość firm/instytucji, w jakiej pracują badani absolwenci zależy od ukończonego kierunku studiów – osoby, które ukończyły kierunek Lekarski pracują najczęściej w dużych lub bardzo dużych firmach, a absolwenci kierunku Lekarsko-Dentystycznego w małych firmach (Wykres 15).

Absolwenci kierunku Lekarskiego pracują najczęściej w firmach zatrudniających powyżej 1000 osób – tak odpowiedziało 42,1% z nich, lub firmach zatrudniających od 250 do 1000 osób (30,3%). W firmach mniejszych niż 250-osobowe pracuje około 27,6% absolwentów tego kierunku, z czego 15,8% w firmach 50 do 250-osobowych, 10,5% w firmach od 10 do 49 osób, a 1,3% w firmach mniejszych niż 10 osób.

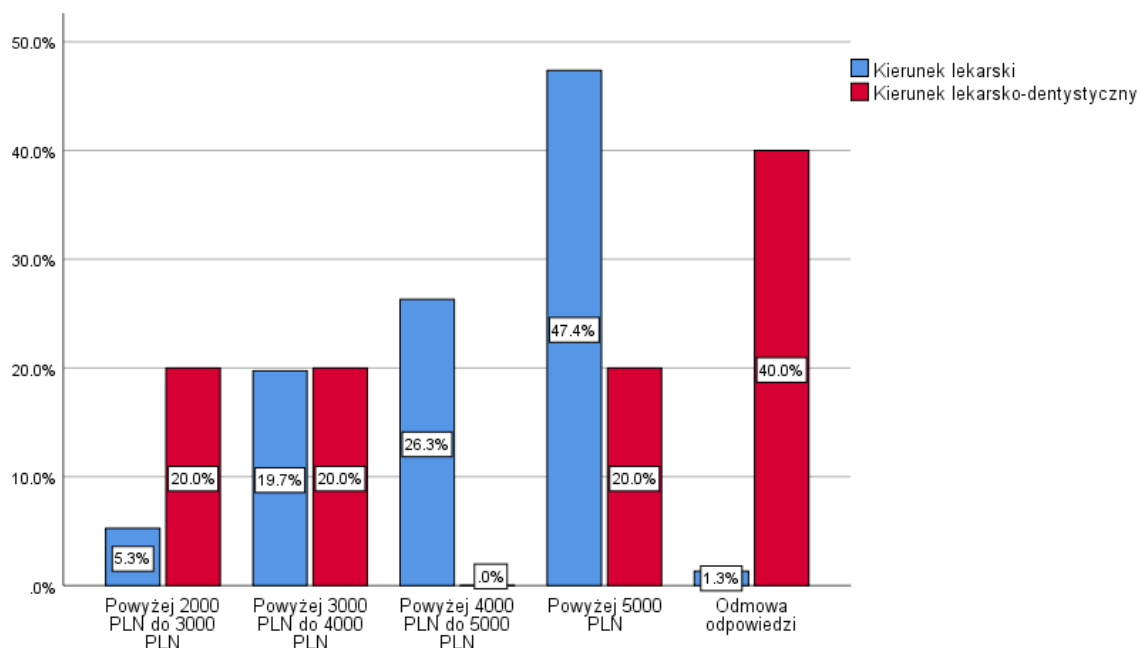
W przeciwieństwie do poprzedniej grupy, absolwenci kierunku Lekarsko-Dentystycznego najczęściej pracują w małych lub średnich firmach – ponad połowa pracuje w firmach o wielkości od 10 do 49 osób, a co piąty absolwent pracuje w firmie zatrudniającej pomiędzy 50 a 249 osób. W firmach zatrudniających powyżej od 250 do 1000 osób pracuje 20%.

Wykres 15. Rozkład wielkości firm, w których pracują absolwenci Wydziału Lekarskiego.

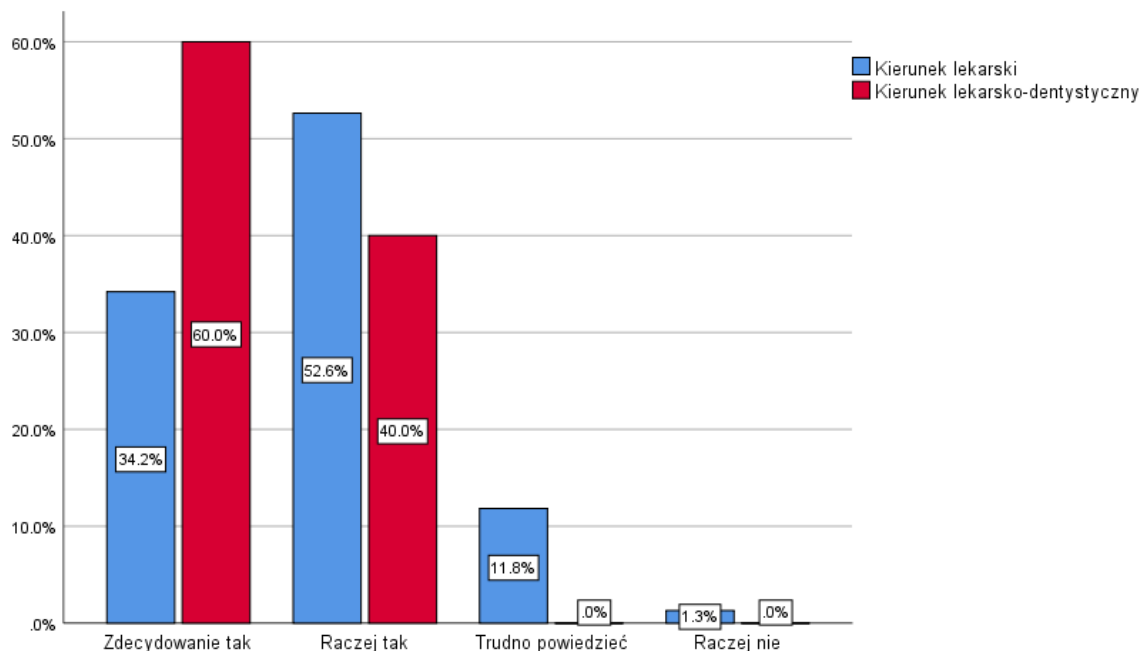
Niemal wszyscy zatrudnieni absolwenci uważają, że ukończenie przez nich danego kierunku studiów stanowiło wymóg stawiany przez obecnego pracodawcę przy ich zatrudnieniu, z czym zdecydowanie zgodziło się 95,1% badanych. Wszyscy (oprócz 1 osoby) stwierdzili, że wykonywana przez nich praca jest zgodna ze zdobytym wykształceniem.

Na pytanie o miesięczne zarobki netto, największa część badanych absolwentów kierunku lekarskiego wskazywała przedział powyżej 5000 PLN (47,4%), a 26,3% na przedział od 4000 do 5000 PLN. Duża część (40%) absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego odmówiła odpowiedzi na to pytanie, pozostali wskazali po równo na przedział >5000 PLN, na przedział 3000 PLN do 4000 PLN oraz 2000 PLN do 3000 PLN (Wykres 16).

Wykres 16. Miesięczne zarobki netto pracujących najemnie absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Oceniając swój stopień zadowolenia z obecnie wykonywanej pracy absolwenci Wydziału Lekarskiego wypowiedzieli się w optymistycznym tonie. Wśród absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego wszyscy są zdecydowanie, bądź raczej zadowoleni. Natomiast na kierunku lekarskim, odpowiednio, 34,2% oraz 52,6%. Trudności z określeniem swojego zadowolenia lub jego braku miało 11,8% osób z kierunku lekarskiego. Niezadowolona okazała się być jedna osoba. Wykres 17 przedstawia wyniki w podziale na ukończony kierunek.

Wykres 17. Stopień zadowolenia z obecnie wykonywanej pracy w zależności od ukończonego kierunku studiów.

Absolwenci kierunku lekarskiego najczęściej wskazywali na możliwość dalszego kształcenia i rozwoju (48,7%) oraz na dobrą atmosferę w pracy (32,9%), następnie na zgodność z zainteresowaniami (17,11%) oraz satysfakcjonujące zarobki (15,8%). Absolwenci kierunku lekarsko-dentystycznego w równym stopniu wskazywali na pozytywną atmosferę, elastyczne godziny pracy oraz wysokie zarobki.

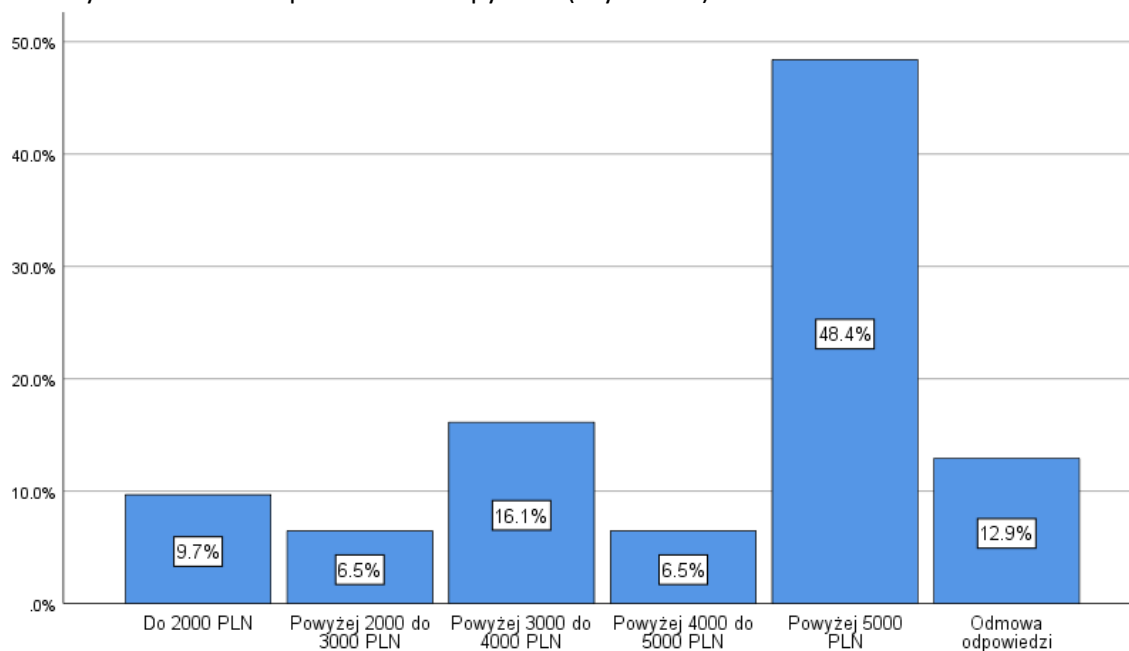
Osoby prowadzące własną działalność gospodarczą

Spośród wszystkich pracujących absolwentów Wydziału Lekarskiego, 31 osób prowadzi własną działalność gospodarczą (ewentualnie łącząc ją z którąś z innych form zatrudnienia), z czego 10 to osoby po kierunku Lekarsko-Dentystycznym, zaś 21 po kierunku Lekarskim.

Wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą zgadzają się z tym, że jest ona zgodna z ukończonym przez nich kierunkiem studiów. Prawie wszyscy pracują na własny rachunek i nie zatrudniają w swojej firmach żadnych pracowników, tylko jedna osoba przystąpiła jako wspólnik do firmy prowadzonej przez rodzinę.

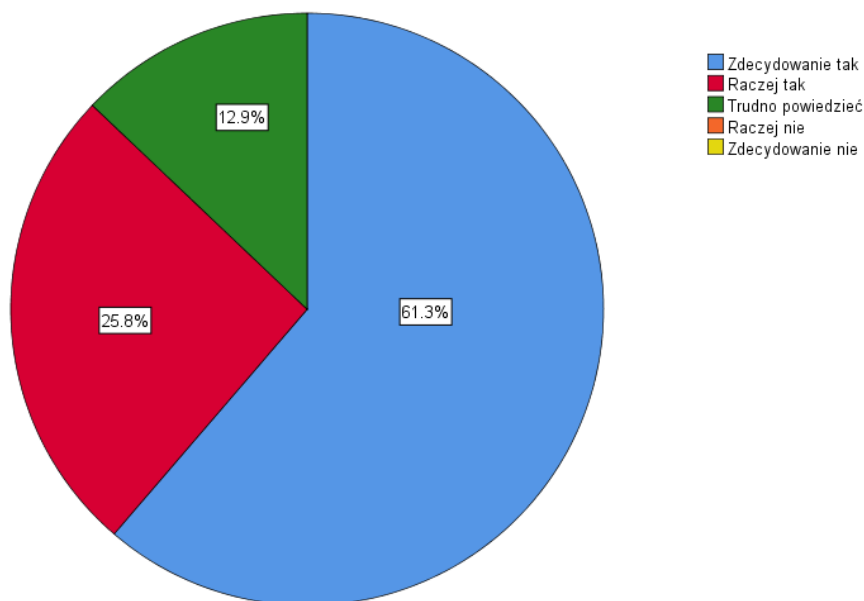
Jako główny powód podjęcia własnej działalności gospodarczej, absolwenci najczęściej wybierali możliwość podjęcia pracy (wymóg konieczny pracodawcy) – 49,4%. Dla 41,9% ogółu kluczowa była możliwość wyższych zarobków. Absolwenci, jako powód podawali również posiadanie auta w leasingu, korzyści podatkowe oraz chęć bycia niezależnym.

Osoby prowadzące własną działalność mają zróżnicowane dochody. 48,4% z tych osób zarabia powyżej 5000 PLN. 16,1% zarabia w przedziale od 3000 do 4000 PLN. Następnie, 9,7% poniżej 2000 PLN oraz równo po 6,5% zarabia w przedziale od 2000 – 3000 PLN oraz 4000 – 5000 PLN. Aż 12,9% spośród ankietowanych odmówiło odpowiedzi na to pytanie (Wykres 18).

Wykres 18. Średnie miesięczne zarobki netto absolwentów prowadzących własną działalność gospodarczą.

Na pytanie o zadowolenie z prowadzenia własnej działalności gospodarczej większość absolwentów odpowiedziało, że określa siebie jako zdecydowanie (61,3%), bądź raczej zadowolonych (25,8%). Wyniki przedstawia Wykres 19.

Wykres 19. Zadowolenie z prowadzonej działalności gospodarczej absolwentów poszczególnych kierunków Wydziału Lekarskiego.

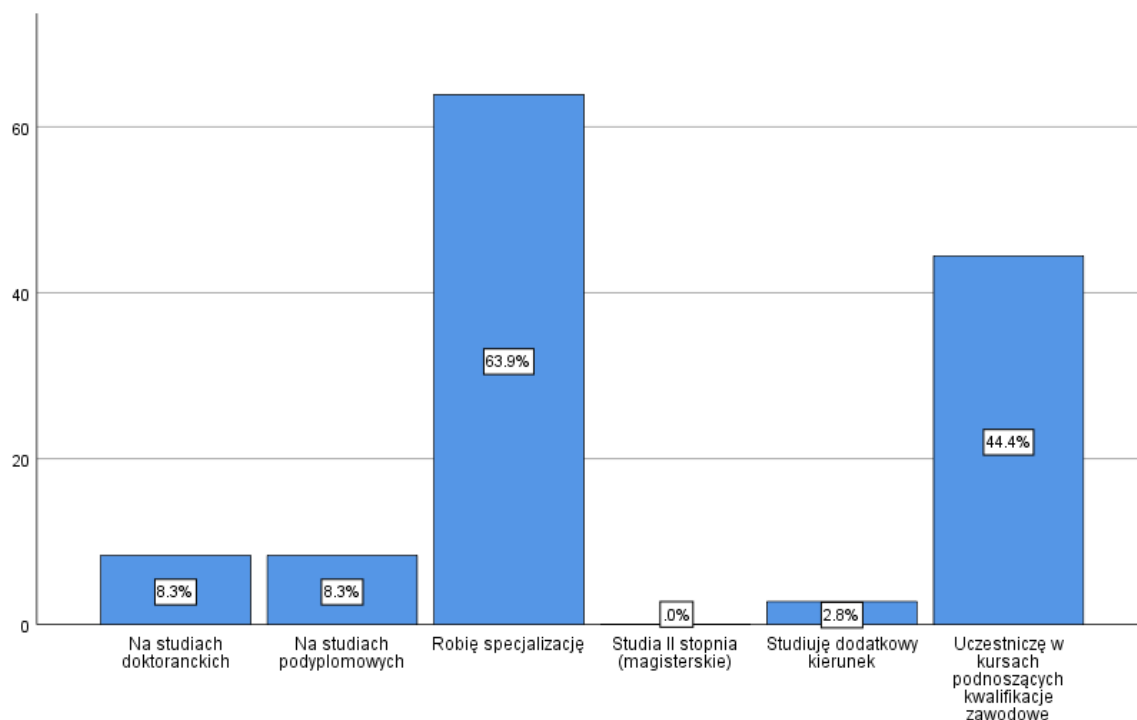
Osoby kontynuujące naukę

Wśród badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego 36 osób kontynuuje naukę, co stanowi 38,7% ogółu badanych. Wśród nich jest 30 absolwentów kierunku Lekarskiego oraz 6 z kierunku Lekarsko-Dentystycznego. Podejmowane przez nich formy kontynuowania nauki zostały przedstawione na Wykresach 20 i 21.

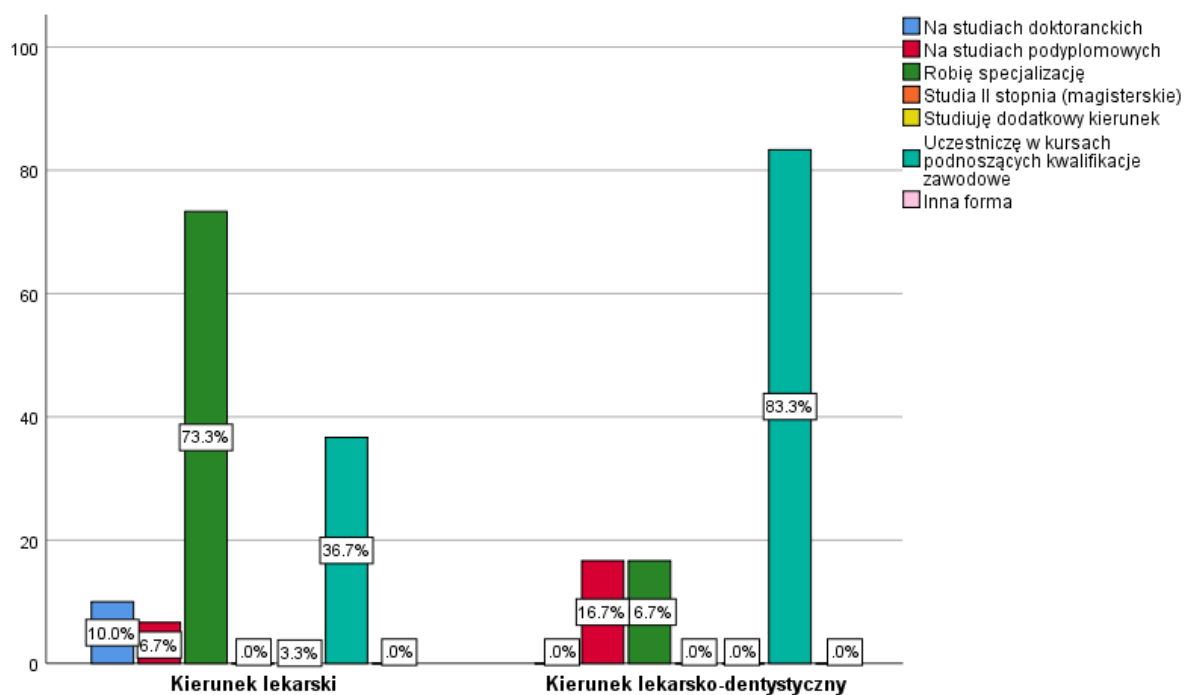
Absolwenci najczęściej kontynuują naukę w formie robienia specjalizacji, co dotyczy 63,9% z nich (73,3% kierunek lekarski, 16,7% kierunek lekarsko-dentystyczny). Wśród wymienianych specjalizacji są: Medycyna Rodzinna (3 osoby), Okulistyka (2 osoby), Choroby Wewnętrzne (3 osoby), Pediatria, Anestezjologia i Intensywna Terapia, Angiologia, Choroby Płuc Dzieci, Dermatologia, Onkologia Kliniczna, Otorinolaryngologia, Periodontologia, Położnictwo i Ginekologia, Psychiatria, Psychiatria Dzieci i Młodzieży, Radiologia i Diagnostyka Obrazowa (po 1 osobie). Spośród osób robiących specjalizację, 3 osoby robią ją w Collegium Medicum, 20 poza (głównie w szpitalach).

Spora część osób kontynuujących naukę uczestniczy w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe (44,4%). Zwykle są to kursy specjalizacyjne oraz szkolenia.

Badani rzadko podejmują studia doktoranckie – dotyczy to zaledwie 3 osób (wszyscy z nich są po kierunku Lekarskim), z czego wszyscy kształcą się w Szkole Doktorskiej Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu. Tylko 3 osoby podejmują studia podyplomowe z czego wszystkie z nich kontynuują naukę poza Collegium Medicum (Medycyna Estetyczna). Ankietowani kontynuują naukę w Śląskiej Wyższej Szkole Medycznej, w Wyższej Szkole Technicznej oraz w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej w Katowicach.

Wykres 20. Formy kontynuacji nauki podejmowanej przez absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Wykres 21. Formy kontynuacji nauki podejmowanej przez absolwentów Wydziału Lekarskiego w podziale na ukończony kierunek studiów.

Jako najważniejszy powód kontynuacji nauki, przeważająca większość absolwentów wskazała chęć dalszego rozwoju, podnoszenia kwalifikacji i potrzeby nauki w celu zdobycia specjalizacji. Tylko dwie osoby jako przyczynę wskazały możliwość pracy w lepszych warunkach oraz wyższe zarobki.

Osoby niepracujące

Podczas badania 1 osoba, która ukończyła kierunek lekarski pozostawała bez pracy. Osoba ta nie podjęła żadnej z wymienionych w ankiecie aktywności po zakończeniu studiów – założenia działalności gospodarczej, czy pracy najemnej.

Osoba ta zapytana o główny powód pozostawania bez pracy, podała oczekiwanie na wyniki rozdania rezydentur.

Została zarejestrowana w Urzędzie Pracy (urząd nie podjął się próby znalezienia pracy dla tej osoby, mimo to osoba ta jest bardzo zadowolona z dotychczasowej współpracy z UP).

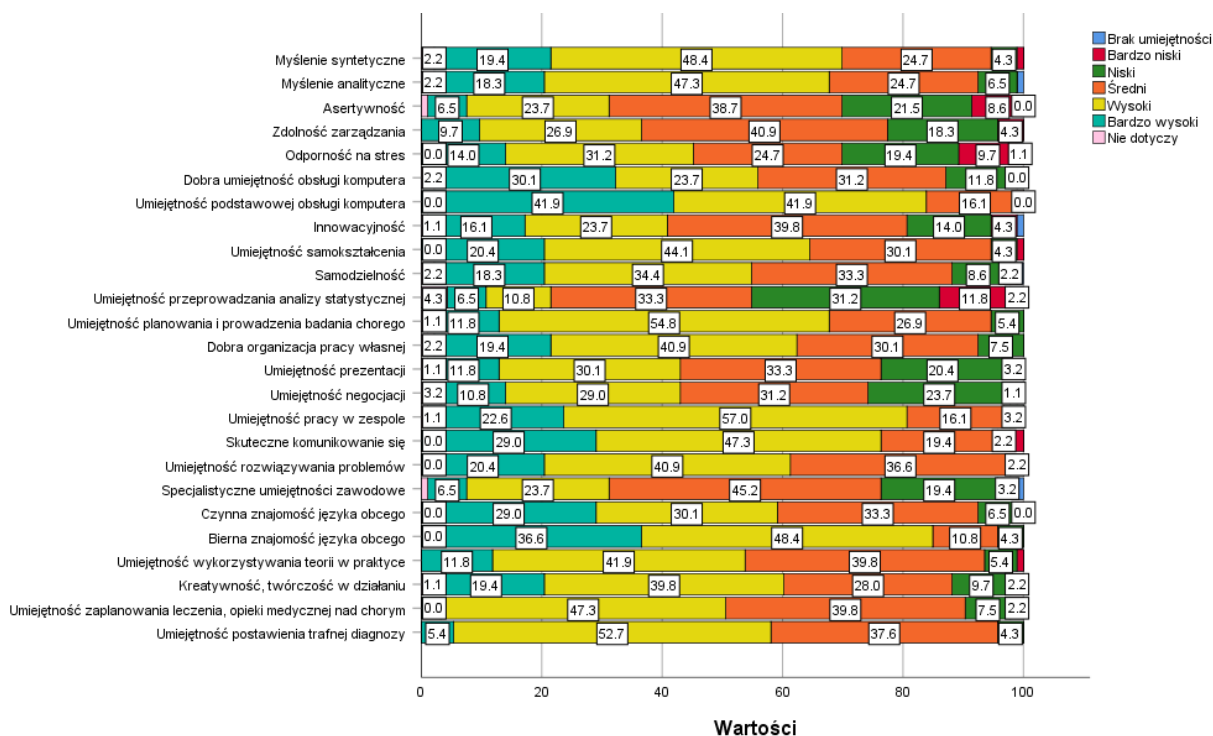
Obecnie zajmuje się opieką nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny.

W kwestii planów zawodowych nie jest zainteresowana jakąkolwiek pracą, ale chciałaby podjąć pracę zgodną ze zdobytym wykształceniem za granicą lub w Polsce, kontynuować edukację, bądź założyć własną działalność.

Ocena umiejętności uzyskanych na studiach

Absolwenci Wydziału Lekarskiego dokonali oceny posiadanych umiejętności, której wyniki prezentuje Wykres 25. Najczęściej wysoko oceniali oni swoje umiejętności biernej znajomości języka obcego (36,6% bardzo wysoko, 48,4% wysoko), umiejętność pracy w zespole (26% bardzo wysoko, 56% wysoko), umiejętność samokształcenia (bardzo wysoko 22,6%, wysoko 57%) oraz podstawowej obsługi komputera (56% bardzo wysoko, 26% wysoko). Dobrze wypadła umiejętność myślenia analitycznego (41,9% bardzo wysoko, 41,9% wysoko), myślenia syntetycznego (19,4% bardzo wysoko, 48,4% wysoko), umiejętność planowania i prowadzenia badania chorego (11,8% bardzo wysoko, 54,8% wysoko), postawienia trafnej diagnozy (bardzo wysoko 5,4%, wysoko 52,7%) a także dobra organizacja pracy własnej (19,4% bardzo wysoko, 40,9% wysoko). Wysoko oceniane były również myślenie syntetyczne oraz specjalistyczne umiejętności zawodowe.

Najślabiej oceniana była umiejętność przeprowadzania analizy statystycznej – 31,2% osób oceniło jej poziom jako niski, 11,8% jako bardzo niski, a 6% zadeklarowało brak tej umiejętności. Niskie noty zebrały również asertywność, brak odporności na stres czy specjalistyczne umiejętności zawodowe (Wykres 22).

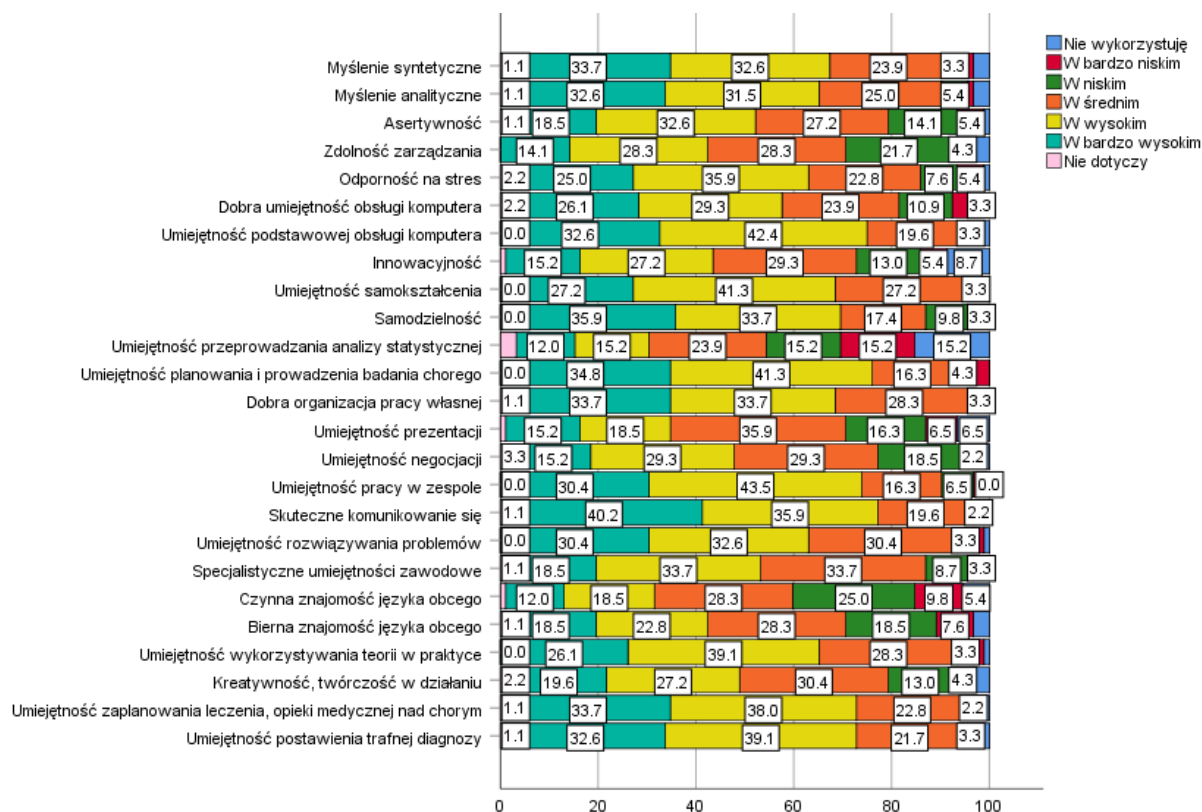

Wykres 22. Ocena stopnia wybranych umiejętności przez absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Absolwenci zapytani o to, w jakim stopniu wykorzystują poszczególne umiejętności w wykonywanej pracy odpowiadali najczęściej, że w bardzo dużym stopniu wykorzystują umiejętność skutecznego komunikowania się (40,2%), umiejętność zaplanowania leczenia (33,7%) oraz umiejętność postawienia trafnej diagnozy (32,6%) oraz umiejętność zaplanowania i przeprowadzenia badania chorego (34,8%). Podobnie często wykorzystują samodzielność (35,9%), umiejętność obsługi komputera (32,6%), dobrą organizację pracy własnej (33,7%) oraz umiejętność pracy w zespole (30,4%).

Najczęściej wskazywaną przez absolwentów umiejętnością niewykorzystywaną w ich pracy była umiejętność przeprowadzania analizy statystycznej (15,2% nie wykorzystuje w pracy tej umiejętności). W niskim stopniu wykorzystywana była umiejętność prezentacji (6,5% w bardzo niskim, 16,3% w niskim, 6,5% wcale), innowacyjność (13% w niskim, 5,4% w bardzo niskim, 8,7% wcale), czynna znajomość języka obcego (25% w niskim, po 9,8% w bardzo niskim oraz 5,4% wcale), bierna znajomość języka obcego (18,5% w niskim, po 7,6% w bardzo niskim), a także umiejętność negocjacji (18,5% w niskim, 2,2% w bardzo niskim).

Wyniki oceny stopnia wykorzystywania umiejętności w pracy przedstawia Wykres 23.

Wykres 23. Ocena stopnia wykorzystania określonych umiejętności w wykonywanej pracy.

Absolwenci zostali zapytani również o to, jakich umiejętności im brakuje, a które powinni byli zdobyć w trakcie studiów. Prawie co drugi absolwent (43%) wymienił brak umiejętności praktycznych, takich jak prowadzenia diagnostyki i leczenia, znajomości sprzętu medycznego dostępnego na oddziałach, umiejętności prowadzenia dokumentacji medycznej czy wykonywania badań typu USG. Pojawiały się krytyczne głosy, że zajęć praktycznych nie było prawie wcale i że zbyt duży nacisk na studiach jest kładziony na teorię, a całkowicie zaniedbywana jest praktyka. Pojawiały się głosy o braku znajomości aspektów prawnych dotyczących dot. zawodu lekarza oraz finansowania, refundacji przez środków NFZ, braku informacji o zarządzaniu firmą (wskazywane przez osoby, które myślą z założeniu działalności gospodarczej). Poza tym, 7,5% badanych brakuje umiejętności radzenia sobie ze stresem i samodzielności w podejmowaniu decyzji, a 3,2% osób brakuje umiejętności analizy statystycznej i umiejętności publicznej prezentacji.

Podobny wydźwięk miały odpowiedzi na pytanie o jaką tematykę należałoby poszerzyć program studiów. Ponad połowa osób wskazała na potrzebę wprowadzenia większej ilości zajęć praktycznych, praktyk klinicznych, czy chociaż symulacji na fantomach. Ponadto wskazywano na potrzebę szerszego omawiania najczęściej występujących chorób czy radzenie sobie z trudnymi pacjentami, a także przeprowadzania analizy statystycznej do badań naukowych.

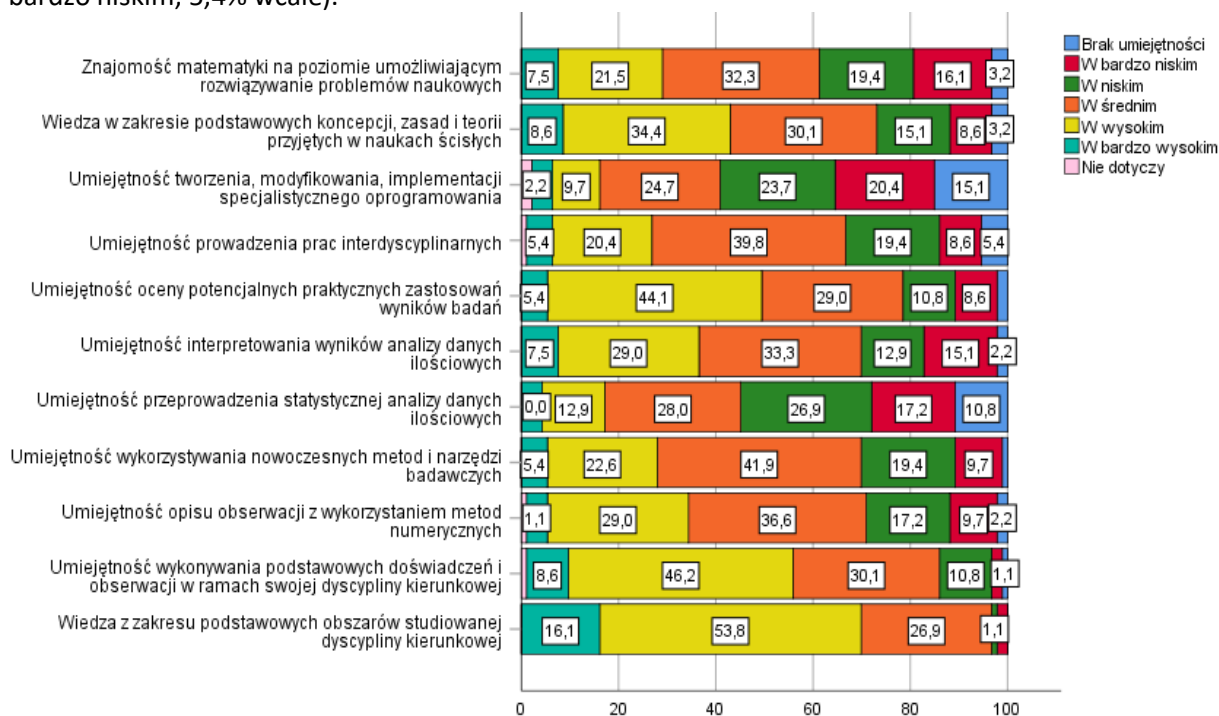
Za największą wartość ukończonych studiów absolwenci uważają najczęściej zdobycie dużej wiedzy teoretycznej, a także zdobycie tytułu i zawodu oraz możliwość pracy w zdobytym zawodzie.

Na koniec absolwenci zostali zapytani o ocenę stopnia, w jakim posiadają umiejętności lub wiedzę specjalistyczną w dziedzinie, którą studiowali. Wyniki przedstawia Wykres 24.

Umiejętnością, którą wskazywano najczęściej jako posiadaną w wysokim lub bardzo wysokim stopniu była wiedza z zakresu podstawowych obszarów studiowanego kierunku (16,1% w bardzo wysokim

stopniu, 53,8% w wysokim). Często wysoko oceniana była umiejętność wykonywania podstawowych doświadczeń i obserwacji (8,6% w bardzo wysokim, 46,2% w wysokim), a także umiejętność oceny potencjalnych praktycznych zastosowań wyników badań (5,4% w bardzo wysokim, 44,1% w wysokim) oraz wiedza w zakresie podstawowych koncepcji, zasad i teorii przyjętych w naukach ścisłych (8,6% w bardzo wysokim, 34,4% w wysokim).

Najgorzej wypadła umiejętność tworzenia, modyfikowania, implementacji specjalistycznego oprogramowania (23,7% w niskim stopniu, 20,4% w bardzo niskim, 15,1% wcale nie posiada tej umiejętności) oraz przeprowadzania analizy danych ilościowych (26,9% w niskim, 17,2% w bardzo niskim, 10,8% wcale), czy umiejętność prowadzenia prac interdyscyplinarnych (19,4% w niskim, 8,6% w bardzo niskim, 5,4% wcale).

Wykres 24. Ocena stopnia posiadania umiejętności specyficznych dla studiowanego obszaru nauki.

Podsumowanie wyników badań

1. Uzyskane dane obejmowały łącznie 93 osoby, w tym 81 absolwentów kierunku Lekarskiego oraz 12 absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego. Wśród badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego większość stanowiły kobiety (ogółem 57%), podobnie w podziale według ukończonego kierunku studiów. 15,1% badanych to osoby zamężne, przeważają zaś osoby stanu wolnego (57%). Zdecydowana większość badanych osób nie posiada dzieci (89,2%).
2. Absolwenci Wydziału Lekarskiego zostali poproszeni o podanie głównego powodu, którym kierowali się przy wyborze ukończonego kierunku studiów. Tylko 5 osób udzieliło odpowiedzi na to pytanie wskazując własne zainteresowania, stabilność zatrudnienia, status społeczny oraz wysokie zarobki.
3. Spośród działalności dodatkowych podejmowanych w czasie studiów (jak działalność w kołach, klubach, organizacjach), ogółem 97,8% absolwentów Wydziału Lekarskiego przyznało, że nie podjęło się żadnej spośród aktywności wymienionych w ankiecie. 2,2% ankietowanych działało w Kole Naukowym/należało do studenckiego Towarzystwa Naukowego, 1 osoba zadeklarowała trenowanie w Akademickim Związku Sportowym.
5. Łącznie 60,2% absolwentów Wydziału Lekarskiego pracuje i nie kontynuuje nauki (56 osób), zaś 38,7% równocześnie pracuje i kontynuuje naukę. Jedna osoba nie pracuje i nie kontynuuje nauki. Spośród absolwentów kierunku Lekarskiego łącznie 91,3% osób pracuje na etacie. 26,3% ankietowanych prowadzi własną działalność gospodarczą, a 17,5% pracuje w ramach umowy zlecenia. Absolwenci łączą wspomniane wyżej form zatrudnienia. Inaczej wygląda sytuacja zawodowa osób, które ukończyły kierunek Lekarsko-Dentystyczny. 33,3% osób pracuje na etacie, 8,3% w ramach umowy zlecenia, a 83,3% prowadzi własną działalność gospodarczą. Absolwenci łączą wspomniane wyżej form zatrudnienia.
6. Spośród wszystkich pracujących absolwentów Wydziału Lekarskiego 81 osób pracuje najemnie (na etacie lub na umowę zlecenie). Żaden absolwent kierunku Lekarsko-Dentystycznego pracujący najemnie nie znalazł obecnej pracy jeszcze w trakcie studiów, większości absolwentów (80%) zajęło to do trzech miesięcy. W przypadku absolwentów kierunku Lekarskiego sytuacja wygląda nieco inaczej. Trzy osoby znalazły obecną pracę jeszcze w trakcie studiów, około 55,3% szukało jej krócej niż 1 miesiąc po ukończeniu studiów (lub odbyciu stażu/zdaniu egzaminu LEK). 35,5% absolwentów tego kierunku potrzebowało od 1 do 3 miesięcy na znalezienie pracy. Powyżej 3 do 6 miesięcy oraz powyżej pół roku, pracy szukało po dwie osoby.
7. Absolwenci kierunku Lekarskiego jako główny sposób znalezienia pracy najczęściej wskazywali na inny sposób niż wymienione w ankiecie (39,5%, głównie poprzez program rezydentury). 17,1% absolwentów udało się bezpośrednio do firm, a 15,8% sprawdziło się na praktyce/stażu. 9,2% przeglądało ogłoszenia z ofertami pracy, a po 5,3% wysyłało dokumenty aplikacyjne do firm oraz korzystało z ofert targów pracy/ pośrednictwa pracy. Duża część (40%) absolwentów kierunku Lekarsko-Dentystycznego jako główny sposób znalezienia pracy podała pomoc rodziny/znajomych. Po 20% znalazła ją przeglądając ogłoszenia, wysyłając dokumenty aplikacyjne do firm, bądź dostając się na specjalizację
8. Jeden absolwent Wydziału Lekarskiego pracuje obecnie za granicą (USA). Spośród absolwentów pracujących najemnie w Polsce, w województwie małopolskim pracuje 61 osób, w śląskim 6 osób, w podkarpackim 5 osób, w świętokrzyskim, dolnośląskim i lubelskim po 2 osoby. Pracę w województwie mazowieckim, opolskim i pomorskim podjęło po 1 osobie.

9. Niemal wszyscy zatrudnieni absolwenci uważają, że ukończenie przez nich danego kierunku studiów stanowiło wymóg stawiany przez obecnego pracodawcę przy ich zatrudnieniu, z czym zdecydowanie zgodziło się 95,1% badanych. Wszyscy (oprócz 1 osoby) stwierdzili, że wykonywana przez nich praca jest zgodna ze zdobytym wykształceniem.

10. Na pytanie o miesięczne zarobki netto, największa część badanych absolwentów kierunku lekarskiego wskazywała przedział powyżej 5000 PLN (47,4%), a 26,3% na przedział od 4000 do 5000 PLN. Duża część (40%) absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego odmówiła odpowiedzi na to pytanie, pozostali wskazali po równo na przedział >5000 PLN, na przedział 3000 PLN do 4000 PLN oraz 2000 PLN do 3000 PLN.

11. Spośród wszystkich pracujących absolwentów Wydziału Lekarskiego, 31 osób prowadzi własną działalność gospodarczą (ewentualnie łącząc ją z którąś z innych form zatrudnienia), z czego 10 to osoby po kierunku Lekarsko-Dentystycznym, zaś 21 po kierunku Lekarskim. Wszystkie osoby prowadzące działalność gospodarczą zgadzają się z tym, że jest ona zgodna z ukończonym przez nich kierunkiem studiów. Prawie wszyscy pracują na własny rachunek i nie zatrudniają w swojej firmach żadnych pracowników, tylko jedna osoba przystąpiła jako wspólnik do firmy prowadzonej przez rodzinę.

12. Wśród badanych absolwentów Wydziału Lekarskiego 36 osób kontynuuje naukę, co stanowi 38,7% ogółu badanych. Wśród nich jest 30 absolwentów kierunku Lekarskiego oraz 6 z kierunku Lekarsko-Dentystycznego. Absolwenci najczęściej kontynuują naukę w formie robienia specjalizacji, co dotyczy 63,9% z nich (73,3% kierunek lekarski, 16,7% kierunek lekarsko-dentystyczny). Wśród wymienianych specjalizacji są: Medycyna Rodzinna (3 osoby), Okulistyka (2 osoby), Choroby Wewnętrzne (3 osoby), Pediatria, Anestezjologia i Intensywna Terapija, Angiologia, Choroby Płuc Dzieci, Dermatologia, Onkologia Kliniczna, Otorinolaryngologia, Periodontologia, Położnictwo i Ginekologia, Psychiatria, Psychiatria Dzieci i Młodzieży, Radiologia i Diagnostyka Obrazowa (po 1 osobie). Spośród osób robiących specjalizację, 3 osoby robią ją w Collegium Medicum, 20 poza (głównie w szpitalach). Spora część osób kontynuujących naukę uczestniczy w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe (44,4%). Zwykle są to kursy specjalizacyjne oraz szkolenia. Badani rzadko podejmują studia doktoranckie – dotyczy to zaledwie 3 osób (wszyscy z nich są po kierunku Lekarskim), z czego wszyscy kształcą się w Szkole Doktorskiej Nauk Medycznych i Nauk o Zdrowiu. Tylko 3 osoby podejmują studia podyplomowe z czego wszystkie z nich kontynuują naukę poza Collegium Medicum (Medycyna Estetyczna). Ankietowani kontynuują naukę w Śląskiej Wyższej Szkole Medycznej, w Wyższej Szkole Technicznej oraz w Górnośląskiej Wyższej Szkole Handlowej w Katowicach.

13. Podczas badania 1 osoba, która ukończyła kierunek lekarski pozostawała bez pracy. Osoba ta zapytana o główny powód pozostawania bez pracy, podała oczekiwanie na wyniki rozdania rezydentur oraz zajmuje się opieką nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny.

14. Absolwenci zapytani o to, w jakim stopniu wykorzystują poszczególne umiejętności w wykonywanej pracy odpowiadali najczęściej, że w bardzo dużym stopniu wykorzystują umiejętność skutecznego komunikowania się (40,2%), umiejętność zaplanowania leczenia (33,7%) oraz umiejętność postawienia trafnej diagnozy (32,6%) oraz umiejętność zaplanowania i przeprowadzenia badania chorego (34,8%). Podobnie często wykorzystują samodzielność (35,9%), umiejętność obsługi komputera (32,6%), dobrą organizację pracy własnej (33,7%) oraz umiejętność pracy w zespole (30,4%).

15. Absolwenci zostali zapytani również o to, jakich umiejętności im brakuje, a które powinni byli zdobyć w trakcie studiów. Prawie co drugi absolwent (43%) wymienił brak umiejętności praktycznych, takich jak prowadzenia diagnostyki i leczenia, znajomości sprzętu medycznego dostępnego na oddziałach, umiejętności prowadzenia dokumentacji medycznej czy wykonywania badań typu USG.

Pojawiały się krytyczne głosy, że zajęć praktycznych nie było prawie wcale i że zbyt duży nacisk na studiach jest kładziony na teorię, a całkowicie zaniedbywana jest praktyka. Pojawiały się głosy o braku znajomości aspektów prawnych dotyczących dot. zawodu lekarza oraz finansowania, refundacji przez środków NFZ, braku informacji o zarządzaniu firmą (wskazywane przez osoby, które myślą z założeniu działalności gospodarczej). Poza tym, 7,5% badanych brakuje umiejętności radzenia sobie ze stresem i samodzielności w podejmowaniu decyzji, a 3,2% osób brakuje umiejętności analizy statystycznej i umiejętności publicznej prezentacji.

16. Umiejętnością, którą wskazywano najczęściej jako posiadaną w wysokim lub bardzo wysokim stopniu była wiedza z zakresu podstawowych obszarów studiowanego kierunku (16,1% w bardzo wysokim stopniu, 53,8% w wysokim). Często wysoko oceniana była umiejętność wykonywania podstawowych doświadczeń i obserwacji (8,6% w bardzo wysokim, 46,2% w wysokim), a także umiejętność oceny potencjalnych praktycznych zastosowań wyników badań (5,4% w bardzo wysokim, 44,1% w wysokim) oraz wiedza w zakresie podstawowych koncepcji, zasad i teorii przyjętych w naukach ścisłych (8,6% w bardzo wysokim, 34,4% w wysokim). Najgorzej wypadła umiejętność tworzenia, modyfikowania, implementacji specjalistycznego oprogramowania (23,7% w niskim stopniu, 20,4% w bardzo niskim, 15,1% wcale nie posiada tej umiejętności) oraz przeprowadzania analizy danych ilościowych (26,9% w niskim, 17,2% w bardzo niskim, 10,8% wcale), czy umiejętność prowadzenia prac interdyscyplinarnych (19,4% w niskim, 8,6% w bardzo niskim, 5,4% wcale).